

Information om rapport från inspektion av överförmyndare/överförmyndarnämnd

Länsstyrelsen har inspekterat överförmyndarverksamheten i er kommun. Kopia av rapport från inspektionen översänds till kommunstyrelsen och kommunfullmäktige i egenskap av högsta ledning för kommunen och därmed ytterst ansvariga för verksamheten.

Länsstyrelsen är tillsynsmyndighet för kommunernas överförmyndarverksamhet och ska inspektera verksamheten i kommunerna. Vid inspektionen ska Länsstyrelsen granska om överförmyndarens handläggning följer reglerna i föräldrabalken, förmynderskapsförordningen och även i övrigt sker på ett rättsäkert och lämpligt sätt. Länsstyrelsen ska alltid kontrollera dels det av överförmyndaren förda registret över ärenden, dels stickprovsvis utvalda akter.

Inspektionsrapporten är upplagd på följande vis. I sammanfattningen anges på vilka punkter som Länsstyrelsen framför kritik mot verksamheten. Om Länsstyrelsen inte funnit något att kritisera så framgår även det. Under rubriken 'aktgranskning med kritik' redogör Länsstyrelsen för de akter som vi granskat där vi funnit anledning att kritisera någon del av handläggningen. Under rubriken 'övrig aktgranskning' redogör Länsstyrelsen för andra rättsfrågor som uppkommit vid granskningen av akterna och vid den efterföljande diskussionen med överförmyndarkansliet. Under rubriken 'övriga frågor' redogör Länsstyrelsen för information m.m. som framkommit utöver aktgranskningen.

Länsstyrelsen kan framföra tre nivåer av kritik: *kan inte undgå kritik*, *kritik* eller *allvarlig kritik*. Samtliga sammanfattas dock som kritik i den inledande sammanfattningen. Inte undgå kritik är den mildaste formen av kritik och allvarlig den strängaste. När allvarlig kritik framförs ska Länsstyrelsen normalt sett följa upp frågan, antingen genom att begära återrapportering eller genom ett särskilt uppföljande möte/samtal.

Enheten för tillsyn
Sophie Carlgren
010-2231000

Rapport från inspektion den 23 februari 2016 hos Överförmyndarnämnden i Nacka kommun

Sammanfattning

Länsstyrelsen i Stockholms län har efter inspektion funnit anledning att kritisera Överförmyndarnämnden i Nacka kommun på följande punkt:

- Lång handläggningstid för förordnande av god man för ensamkommande barn i tre ärenden.

Inledning

Vid inspektionen den 23 februari 2016 granskade Länsstyrelsen 19 akter. Se bilaga med förteckning över de granskade akterna.

Efter aktgranskningen höll Länsstyrelsen ett sammanträde med Överförmyndarnämnden i Nacka kommun (nämnden) där de frågor som uppstått vid granskningen av akterna behandlades. Vid sammanträdet medverkade Ann-Charlotte Oetterli, Elisabeth Därth, Anneli Rajala, Marie Wahlgren, Tarza Nunez, Alexander Renlund och Maria Dorch från nämnden samt Sophie Carlgren och Lotta Reimers från Länsstyrelsen.

I den mån Länsstyrelsen funnit anledning att kommentera nämndens handläggning framgår det av denna rapport, med hänvisning till aktuella aktnummer.

Aktgranskning med kritik

Handläggningstid för förordnande av gode män för ensamkommande barn

Inför inspektionen tog Länsstyrelsen del av nämndens register över ställföreträdarskap och fann att nämndens handläggningstider för förordnande av gode män för ensamkommande barn överlag inte var långa. I några av ärendena föreföll det dock som att handläggningstiderna uppgått till mer än fyra veckor och Länsstyrelsen valde därför att granska dessa ärenden vid inspektionen.

Följande noterades vid granskningen.

- I två ärenden, som båda initierades den 9 december 2015, förordnades gode män den 8 januari 2016 (akt 6284 och 6282).
- I ett ärende, som initierades den 15 december 2015 (första handlingen i ärendet, ett e-postmeddelande från socialnämnden, inkom den 11 december 2015 men var på dagboksbladet registrerad som inkommen den 15 december 2015) förordnades en god man den 27 januari 2016 (akt 6306). Vad gäller frågor om registrering av allmänna handlingar, se nedan under rubriken *Registrering av allmänna handlingar*.

Nämnden uppgav vid inspektionen att det var en stor tillströmning av ärenden under hösten 2015 och att nämnden arbetat mycket med dessa ärenden. Nämnden har haft god tillgång till gode män och nämnden har utbildat de blivande gode männen innan de får ett uppdrag. Nämnden uppgav även att de har haft problem med att verifiera att barnen faktiskt vistas i kommunen.

Länsstyrelsen vill framföra följande.

Länsstyrelsen granskar under år 2016 särskilt ärenden om godmanskap för ensamkommande barn då det under år 2015 var en osedvanligt stor inströmning av ensamkommande barn till Sverige. Över 35 000 barn utan vårdnadshavare sökte under året asyl i Sverige. Detta innebär en stor belastning för de flesta kommunerna i Sverige. För många av överförmyndarna innebär det en omfattande ökning av antalet ärenden där en god man ska utses för ett ensamkommande barn. Tillströmningen av nya ärenden har dock minskat kraftigt under början av år 2016.

När ett barn blir anvisat till en kommun av Migrationsverket, får den kommunens socialnämnd det huvudsakliga ansvaret för barnet. På grund av den stora tillströmningen av barn har väldigt många kommuner placerat barnet på boenden i andra kommuner. Enligt 11 § lag (2005:429) om god man för ensamkommande barn (LGEB) och 11 kap. 25 § föräldrabalken (FB) ska överförmyndaren i den kommun där barnet vistas förordna en god man för barnet. Vistelsebegreppet betyder att det är den kommun där barnet fysiskt uppehåller sig som har ansvaret för godmanskapet för barnet. Detta innebär att barnen kan ha två olika kommuner som båda är ansvariga för olika delar av deras tillvaro. I vissa fall har den anvisade kommunen legat långt ifrån vistelsekommunen. Barnen har också i många fall fått byta boende flera gånger på kort tid.

Dessa förhållanden ledde till att det under hösten 2015 ibland uppstått osäkerhet kring vilket boende barnet befunnit sig på, vilket i sin tur lett till osäkerhet kring vilken kommuns överförmyndare som ska förordna god man. I vissa fall har det även lett till att barnet förordnats flera gode män, av olika överförmyndare.

Allt detta har sammantaget lett till att handläggningstiderna för att förordna god man blivit längre än vanligt hos många överförmyndare.

I 3 § LGEB anges att god man ska förordnas så snart det är möjligt. I förarbetena till lagen (se prop. 2004/05:136 s. 27 och s. 31 f.) står bl.a. att det är en naturlig följd av barnens utsatta situation att ett ärende om förordnade av god man för ett ensamkommande barn handläggs skyndsamt. Lagstiftaren har valt att inte specificera en tidsgräns, men det har ofta tolkats som att det inte ska ta mer än några dagar.

Vid nuvarande granskning fann Länsstyrelsen att det i två ärenden tog nämnden en månad att förordna gode män och i ett ärende tog det ca sex veckor. Mot bakgrund av kravet på skyndsamt med anledning av barnets utsatta situation är Länsstyrelsen kritisk till nämndens långa handläggningstider i dessa ärenden.

Länsstyrelsen vill dock framhålla att majoriteten av ärendena har handlagts relativt snabbt och att nämnden har arbetat mycket med att rekrytera gode män. Länsstyrelsen kan också konstatera att en del problem har orsakats av bristfällig samordning mellan de olika inblandade myndigheterna och långa

handläggningstider hos både Migrationsverket och socialnämnderna. Den situation som rådde under hösten 2015 var extraordinär och efter att tillströmningen av nya ärenden minskat kraftigt har också handläggningstiderna normaliserats.

Övrig aktgranskning

Föregående rapport

I rapporten från Länsstyrelsens inspektion av nämnden år 2015, dnr 203-6015-2015, kritiserades nämnden för bristfällig tillsyn då redovisning inte lämnats in i ett ärende om förmyndarskap. Länsstyrelsen följde upp frågan och granskade åter ärendet, akt 4493. Vid granskningen framgick att nämnden vidtagit åtgärder med anledning av kritiken. Länsstyrelsen ser positivt på detta.

Registrering av allmänna handlingar

I några av de granskade akterna angående god man för ensamkommande barn uppmärksammades allmänna handlingar som inte var registrerade.

- I akt 6284 återfanns en ansökan från Migrationsverket som inte var registrerad på dagboksbladet.
- I akt 6281 var en reseräkning från den gode mannen inte registrerad på dagboksbladet.
- I akt 6306 fanns ett e-postmeddelande från socialnämnden som var registrerad som inkommen den 15 december 2016 med diarienummer 1. Nämndens svar från den 14 december var inte registrerad på dagboksbladet men handlingen hade försetts med diarienummer 1. Liknande omständigheter noterades gällande en e-postkonversation mellan den blivande gode mannen och nämnden där e-postmeddelandena hade försetts med samma diarienummer som en inkommen åtagandebblankett.

Nämnden har efter inspektionen framfört bl.a. följande. Nämnden har gjort en förenkling av registreringen då de många gånger uppstått en mejlväxling. Det gjordes några missar i registreringen under perioden runt jul- och nyårshelgerna då bemanningen var lägre på enheten.

Länsstyrelsen vill framhålla följande.

Enligt huvudregeln i 5 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) (OSL), ska allmän handling, när den kommit in till eller upprättats hos myndighet, utan dröjsmål registreras. Enligt 5 kap. 2 § OSL ska det av registreringen framgå datum då handlingen kom in eller upprättades och diarienummer eller annan beteckning som handlingen fått samt i förekommande fall från vem handlingen har kommit in eller till vem den har expedierats och i korthet vad handlingen rör.

I fråga om allmänna handlingar för vilka sekretess inte gäller får dock registrering underlätas om handlingarna hålls så ordnade att det utan svårighet kan fastställas om en handling har kommit in eller upprättats (5 kap. 1 § tredje stycket OSL). Förekomsten av offentliga handlingar i överförmyndarens akter är begränsad med hänsyn till den starka sekretess som råder i verksamheten enligt 32 kap. 4 § OSL. Det kan inte godtas att allmänna handlingar av ett visst slag ömsom registreras och ömsom enbart hålls ordnade på visst sätt (se JO 1995/96 s. 485).

Uppgifter om huvudmän i fel akt

I akt 5666 (godmanskap) och i akt 6306 (godmanskap för ensamkommande barn) förekom andra huvudmäns personuppgifter.

Länsstyrelsen vill framhålla att det mot bakgrund av den sekretess som omfattar dessa ärenden (se 32 kap. 4 § OSL) inte får förekomma uppgifter om en annan huvudman på detta sätt i en akt.

Övriga frågor*Elektronisk signatur på årsräkningar etc.*

Nämnden uppgav vid inspektionen att ställföreträdarna numera kan lämna in sin redovisning digitalt. Ställföreträdarna skriver under handlingarna med elektronisk signatur, e-legitimation.

Länsstyrelsen vill upplysningsvis framföra följande.

Det finns krav i FB på att årsräkningar, sluträkningar och förteckningar ska avges på heder och samvete. Vad detta innebär förklaras inte i FB men uttrycket ”på heder och samvete” används även i andra sammanhang och det finns därför förklaringar till vad detta innebär i annan lagstiftning. I förarbetet (prop. 2001/02:25 s. 172) till ny skattelagstiftning t.ex. står att något som ”avges på heder och samvete” ska vara egenhändigt undertecknat och kan medföra straffansvar för osann försäkran enligt 15 kap. 10 § brottsbalken. Detta innebär att en person fysiskt måste skriva under något som avges på heder och samvete.

Enligt en EU-förordning (910/2014) ska en så kallad kvalificerad elektronisk underskrift ha samma rättsliga verkan som en handskriven underskrift. Det finns tre nivåer av elektroniska signaturer och kvalificerad är den högsta nivån. Denna förordning gäller från den 23 juli 2014 vilket innebär att det numera är möjligt att avge något på heder och samvete med hjälp av en elektronisk signatur. För att en elektronisk signatur ska anses kvalificerad ställs vissa krav. För närvarande är det enbart några få som har sådan certifiering. Listan på dem finns hos Post- och telestyrelsen.

Sophie Carlgren

Lotta Reimers

Bilaga:

Granskade akter.

Kopia till:

Överförmyndarnämnden
Kommunfullmäktige
Kommunstyrelsen
Kommunrevisionen

Enheten för tillsyn
Sophie Carlgren
010-2230000

Granskade akter

Förmynderskap

Akt nr 4493, 5220, 5201, 5406,

Förvaltarskap

Akt nr 4124, 5518, 5057, 3019

Godmanskap

Akt nr 5506, 5538, 4836, 5666

Godmanskap för ensamkommande barn

Akt nr 6200, 6281, 6282, 6284, 6236, 6346, 6306

